

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 102/2017-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. mája 2017 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 P 11/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 5 P 11/2013 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Rožňava p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 5 P 11/2013 konať bez zbytočných prieťahov.

3. [REDACTED] p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré j e Okresný súd Rožňava p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDACTED] p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 374,80 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiat centov), ktorú j e Okresný súd Rožňava p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu [REDACTED] do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. februára 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“) na priet'ahy v záhlaví označenom konaní pred Okresným súdom Rožňava (ďalej len „okresný súd“) začatom 21. januára 2013, ktoré nie je dosiaľ skončené, hoci ide pre ňu ako matku o dôležitý spor, a to úpravu práv a povinností rodičov k maloletej dcére [REDACTED], zvýšenie výživného pre otca dieťaťa.

2. Sťažovateľka žiadala vysloviť porušenie označených základných práv v konaní pred okresným súdom, prikázať mu konať bez zbytočných priet'ahov, priznať jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € a náhradu trov konania v sume 374,80 €.

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci vyjadril podpredseda okresného súdu, ktorý v liste z 19. apríla 2017 po chronológii procesných úkonov vykonaných v konaní uviedol, že k predĺženiu konania prispel i veľký počet konaní, ktoré vedie alebo sa vedú proti otcovi dieťaťa, a hlavne jeho časté neúčasti na nariadených pojednávaniach z pracovných dôvodov. Z toho však vyplýva, že okresný súd vo veci koná. Zároveň uviedol, že súhlasil s upustením od ústneho pojednávania; rovnako sa vyjadrila aj sťažovateľka.

4. Požiadavka rýchlosti súdneho konania sa stala ústavným princípom, pretože časový horizont toho, kedy sa účastníkovi dostáva konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou práva na fair proces v jeho časovej dimenzii. Preto je vecou štátu organizovať svoje súdnictvo tak, aby princípy vyslovené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) boli rešpektované a prípadné nedostatky v tomto smere nešli na ťarchu účastníka, ale súdu, ktorý mal a má dostatok vhodných opatrení na zabezpečenie takeého procesného postupu v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty pri riešení vzťahov medzi účastníkmi konania.

5. Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou (dohovorom) zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

6. Ústavný súd preskúmal konanie na okresnom súde z pohľadu dôvodov namietaných v podanej sťažnosti a dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľky je dôvodná.

7. Ústavný súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach vyjadril, že medzi základné princípy právneho štátu patrí okrem iného aj právo na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. právo na vybavenie veci v primeranej lehote, ktoré je nedeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 688/2014, I. ÚS 49/2015).

8. Prieťahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jednorazový či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje trvalé ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov. Z tej fakticity musí preto

následne vyplynúť, že dôsledkom takeého zásahu orgánu verejnej moci nemožno čeliť inak, než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

9. K otázke posudzovania dĺžky konania a jej primeranosti (resp. neprimeranosti) sa tak opakovane pripomína, že túto nemožno vyjadriť numericky, lebo je podmienená objektívne charakterom prejednávanej veci a musí byť skúmaná s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, zložitost' veci, požiadavky na vykonávanie dokazovania v priebehu konania, ako i správanie účastníkov a samotného súdu; do úvahy je pritom nutné vziať i to, čo je pre sťažovateľa v konaní predmetom sporu, resp. jeho význam pre účastníkov konania. Európsky súd pre ľudské práva poukazuje na to, že vo veciach týkajúcich sa výživného na maloleté deti (porovnaj [REDACTED] v. Česká republika) má pre sťažovateľku a jej dieťa nezanedbateľný význam.

10. Záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno teda formulovať vždy s ohľadom na uvedené faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o priet'ahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu, a teda zakladajúce porušenie práva na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú priet'ahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná.

11. V posudzovanej veci však nie je primárne prehliadnuteľné, že konanie o zvýšenie výživného pre maloleté dieťa pred okresným súdom trvá už od 21. januára 2013 doteraz, teda takmer 4,5 roka a nie je ani raz meritórne rozhodnuté. Prekážky ďalšieho postupu v konaní nemožno uspokojivo odôvodniť počtom konaní, ktoré sa vedú voči otcovi dieťaťa, či jeho častou neúčast'ou na pojednávaníach, ako sa to snažil ospravedlniť predseda okresného súdu.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť súdu môže zapríčiniť porušenie práv garantovaných čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ak takáto činnosť nesmerovala na odstránenie právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na okresný súd, aby o nich rozhodol (I. ÚS 56/2016).

12. Ústavný súd vzhľadom na všetky uvedené dôvody uznal podmienky zásahu do prietahov v doterajšom konaní a vyslovil porušenie vo výroku uvedených základných práv a v bode 2 výroku prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

13. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné práva boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde), ktoré však nie je náhradou za výživné, ako si to zrejme predstavovala sťažovateľka, keď z tohto titulu žiadala priznať sumu 4 000 €.

Ústavný súd uznal za odôvodnené priznať jej aj primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €, ktorú považoval s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu za primeranú doterajšej neprimeranej dĺžke konania, hoci aj v takej citlivej veci, ako je nová úprava práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu.

14. Podľa čl. 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi, aby úplne alebo sčasti uhradil druhému účastníkovi jeho trovy konania. Aj v tejto veci sa ústavný súd rozhodol priznať sťažovateľke úhradu za dva úkony právnej služby v celkovej sume 374,80 €, ktorú uložil zaplatiť okresnému súdu na účet jej právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom

súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2017